

BIJDRAGE Oudercommissie VGR 23

Advies betreffende afhandeling van (complexe) aanvullende schades

De Oudercommissie heeft in maart 2026 een advies uitgebracht waarin onder andere aandacht is gevraagd voor de rechtspositie van ouders bij de afhandeling van complexe aanvullende schades. Het huidige stelsel zet in op routes die worden afgerond met een vaststellingsovereenkomst (VSO). Hoewel deze routes kunnen bijdragen aan een snellere afhandeling, vindt de Oudercommissie het onwenselijk wanneer de bestuursrechtelijke route feitelijk alleen nog beschikbaar is nadat een ouder een schikkingsvoorstel heeft afgewezen. Dit kan leiden tot schikkings- of procedurele druk en betekent bovendien dat een onafhankelijke beoordeling van de schade pas in een later stadium plaatsvindt. Juist voor ouders die al jarenlang met de overheid procederen, moet worden voorkomen dat zij opnieuw in een juridische strijd terechtkomen.

De Oudercommissie pleit daarom voor een reële en laagdrempelige keuze tussen een schikkingsroute en een bestuursrechtelijke route. Ouders moeten een aanvraag voor vergoeding van werkelijke schade kunnen blijven indienen, daarop een bestuursrechtelijke beschikking ontvangen en toegang houden tot bezwaar en beroep. De bestuursrechtelijke route mag niet slechts fungeren als vangnet na het weigeren van een VSO. Als het kabinet de afhandeling van aanvullende schade structureel primair via VSO's wil laten verlopen, is volgens de Oudercommissie een wijziging van de Wet hersteloperatie toeslagen noodzakelijk. Daarom heeft de Oudercommissie het kabinet gevraagd om op korte termijn duidelijkheid te geven over de borging van de rechtsbescherming en het voorkomen van procedurele druk.

De Oudercommissie is tevens van mening dat versnelling kan worden gerealiseerd door binnen de VSO-routes meer ruimte te bieden voor maatwerk bij complexe schadeposten, zoals inkomensschade. Daarmee kan worden voorkomen dat de aanwezigheid van één of enkele complexe schadeposten ertoe leidt dat een ouder voor de volledige afhandeling van de aanvullende schade is aangewezen op de individuele berekening. Waar mogelijk zouden dergelijke schadeposten afzonderlijk en met passend maatwerk binnen de VSO-route moeten kunnen worden beoordeeld en afgewikkeld.

Advies betreffende de uiterste aanmelddatum voor brede ondersteuning

Op verzoek van het departement heeft de Oudercommissie door middel van een zienswijze geadviseerd over het wetsvoorstel Wet introductie data en termijnen brede ondersteuning. Dit wetsvoorstel introduceert een uiterste aanmelddatum van 1 september 2027 voor de brede ondersteuning door gemeenten.

De Oudercommissie begrijpt dat uiteindelijk een redelijke en haalbare einddatum nodig is, maar vindt de voorgestelde datum te vroeg zolang onzeker is of het financiële herstel (de afhandeling van aanvullende schade) dan daadwerkelijk is afgerond. Financieel en emotioneel herstel hangen immers nauw met elkaar samen; veel gedupeerden kunnen pas aan een nieuwe start werken wanneer hun financiële onzekerheid is weggenomen. De Oudercommissie adviseert daarom de aanmelddatum te koppelen aan de daadwerkelijke afronding van het financiële herstel en daarna een redelijke overbruggingstermijn te hanteren, bijvoorbeeld één kwartaal.

Daarnaast vraagt de Oudercommissie bijzondere aandacht voor kinderen en jongeren. De gevolgen van de toeslagenaffaire kunnen zich bij hen pas later in het leven manifesteren, terwijl zij de weg naar ondersteuning nu nog niet altijd weten te vinden. Voor hen is daarom een zelfstandige en langduriger toegang tot ondersteuning nodig en ligt dezelfde uiterste aanmelddatum als voor ouders niet voor de hand.

Ook vraagt de Oudercommissie om tijdige en gezamenlijke communicatie, voldoende capaciteit en SPUK-middelen om een mogelijke toeloop op te vangen en te voorkomen dat wachtlijsten of verschillen tussen gemeenten ontstaan.

Tot slot benadrukt de Oudercommissie dat de beëindiging van de brede ondersteuning niet mag neerkomen op een eenvoudige overdracht naar het reguliere sociaal domein. Ook daarna moet een herstelgerichte, menswaardige en specialistische benadering beschikbaar blijven, gebaseerd op erkenning, vertrouwen en maatwerk in plaats van de reguliere logica van bijvoorbeeld de Participatiewet. De commissie pleit bovendien voor blijvende, laagdrempelige psychosociale ondersteuning met kennis van de toeslagenaffaire en het daarmee samenhangende trauma. Herstel laat zich volgens de Oudercommissie niet begrenzen door vaste beleidsmatige termijnen; ook na afronding van de formele

hersteloperatie moet de overheid beschikbaar en aanspreekbaar blijven voor gedupeerden en hun kinderen.

Deze adviezen zijn ook gedeeld en besproken met de Bestuurlijk regisseur.

Advies betreffende het opheffen van de invorderingspauze

De Oudercommissie vraagt in juli 2026 aandacht voor de gevolgen van het hervatten van de invordering van belasting- en toeslagenschulden bij erkend gedupeerde ouders. Hoewel de tijdelijke ‘pauzeknop’ niet onbeperkt kon voortduren en de rechtmatigheid van de hervatting niet ter discussie staat, is voor een aanzienlijke groep ouders het herstel nog niet afgerond. Naar schatting wachten ten minste 15.000 ouders nog op de afhandeling van hun aanvullende schade. Tegelijkertijd ontvangt de Oudercommissie signalen dat ouders door hoge maandelijkse aflossingen opnieuw financieel in de knel komen. Daarmee dreigt de invordering het herstel te doorkruisen, terwijl de pauzeknop juist was gebaseerd op de uitgangspunten rust creëren, nieuwe escalatie voorkomen en herstel vóór reguliere invordering.

De Oudercommissie adviseert daarom bij de invordering veel meer ruimte te bieden voor maatwerk. Standaardbetalingstermijnen mogen niet leiden tot betalingsregelingen die de bestaanszekerheid of het herstel van ouders onder druk zetten. Ook moet zorgvuldig worden omgegaan met ontvangen herstelgelden; middelen die bedoeld zijn om duurzaam herstel mogelijk te maken zouden niet zonder individuele afweging volledig als beschikbare aflossingscapaciteit moeten worden beschouwd. Daarnaast signaleert de Oudercommissie dat ouders te maken krijgen met versnipperde invorderingsprocessen en verschillende onderdelen van de Belastingdienst, zonder één aanspreekpunt dat naar hun totale financiële situatie kijkt.

Om hierin een doorbraak te realiseren adviseert de Oudercommissie een landelijk, onafhankelijk ondersteunings- en coördinatiepunt in te richten, bijvoorbeeld onder regie van Sociale Banken Nederland. Dit punt moet beschikken over specifieke kennis van de toeslagenaffaire, integraal kunnen kijken naar belasting-, toeslagen-, gemeentelijke en overige schulden en samen met ouders kunnen werken aan één geconsolideerde betalingsregeling. Daarnaast adviseert de commissie te onderzoeken of aflossing van schulden onderdeel kan worden gemaakt van het herstelproces, bijvoorbeeld door deze binnen de aanvullende schaderoutes te verrekenen met de financiële compensatie. Zo moet worden voorkomen dat de hervatte invordering ouders opnieuw klemzet en kan ook in deze fase worden vastgehouden aan de oorspronkelijke bedoeling van de hersteloperatie: duurzaam herstel van bestaanszekerheid en vertrouwen.

AOW-opbouw problematiek

De Oudercommissie heeft opnieuw aandacht gevraagd voor de AOW (opbouw) problematiek van gedupeerden die als gevolg van KOT-gerelateerde financiële en sociale gevolgen naar het buitenland zijn vertrokken. Door het vertrek zijn zij niet verzekerd zijn voor Nederlandse AOW, met een onvolledige opbouw tot gevolg. Het departement heeft in 2023 toegezegd dat er in overleg met het Ministerie van SZW en de SVB zou worden gekeken naar mogelijkheden om de onvolledige opbouw te herstellen. Omdat deze toezegging nog niet tot een oplossing heeft geleid, heeft de Oudercommissie hierover opnieuw het gesprek geopend.

Alle adviezen zijn na te lezen op www.oudercommissie-kot.nl